

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

CONCEPTUAL MODEL OF COMMUNICATIVE INTERACTION OF PUBLIC GOVERNMENT BODIES

У статті визначено сутність комунікативної взаємодії органів публічного управління, під якою розуміється побудова діалогу з метою поширення в суспільстві певної інформації. На основі проведеного детального аналізу виявлено відсутність дієвих форм та методів організації діалогу публічної влади. Акцентовано увагу на важливості законодавчих ініціатив громадськості та системного контролю за державним і місцевим управлінням у процесі реалізації влади на всіх рівнях. У статті запропоновано концептуальну модель комунікативної взаємодії на рівні «державна влада – громадянське суспільство». Її застосування передбачає поділ за термінами впливу й очікуваного ефекту: довгостроковий (стратегічний ефект), середньостроковий (накопичувальний ефект), короткостроковий (разовий ефект). Обґрунтовано, що в рамках довгострокового впливу кожен з інститутів громадянського суспільства забезпечує обмін інформацією, налагоджує контакт із профільними державними органами. Стратегічний ефект має ухвалення законів легітимними органами та включення регулятивних норм у практику взаємодії. Зазначено, що середньостроковий вплив має ініціювання референдумів з актуальних проблем дня, парламентські рішення у відповідь на звернення громадськості. Доведено, що створення необхідних оргструктур, залучення цільових коштів, забезпечення ефективного контролю за результатом зусиль – усе це актуалізується в рамках короткострокового впливу.

Визначено комунікативні елементи з типовими функціями взаємодії структур влади і суспільства, діалоговими формами спілкування, довірливого партнерства, користування якими забезпечує певний зустрічний контроль і рівновагу інтересів у системі владних відносин держави і громадянських сил. Виявлено, що в органах державної влади недооцінюється вплив соціальної реклами на роз'яснення населенню ухвалених соціальних програм, створення позитивного образу влади в народі.

Ключові слова: комунікативні взаємодія, органи публічного управління, комуніка-

тивні інструменти територіальних громад, канали комунікації, комунікативні форми.

The article defines the essence of communicative interaction of public administration bodies, which means building a dialogue in order to disseminate certain information in society. Based on the detailed analysis, the lack of effective forms and methods of organizing a dialogue of public authorities was revealed. Emphasis is placed on the importance of public legislative initiatives and systematic control over state and local government in the process of exercising power at all levels. The article proposes a conceptual model of communicative interaction at the level of "state power – civil society". Its application involves the division in terms of impact and expected effect: long-term (strategic effect), medium-term (cumulative effect), short-term (one-time effect). It is substantiated that within the framework of long-term influence, each of the civil society institutions ensures the exchange of information, establishes contact with relevant government agencies. The adoption of laws by legitimate bodies and the incorporation of regulatory norms into the practice of interaction have a strategic effect. It is noted that the medium-term impact has the initiation of referendums on current issues of the day, parliamentary decisions in response to public appeals. It is proved that the creation of the necessary organizational structures, attracting targeted funds, ensuring effective control over the results of efforts – all this is relevant in the short-term impact.

Communicative elements with typical functions of power structures and society interaction, dialogical forms of communication, contractual partnership, the use of which provides a certain counter control and balance of interests in the system of power relations between the state and civil forces are identified. It is revealed that in public authorities the influence of social advertising on the explanation of the adopted social programs to the population, the creation of a positive image of power in the people is underestimated.

Key words: communicative interaction, public administration bodies, communicative tools of territorial communities, communication channels, communicative forms.

УДК 351:659.3
DOI <https://doi.org/10.32843/pma2663-5240-2021.26.7>

Золенко А.С.

к. екон. наук,
доцент кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Джаїн П.К.

аспірант кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Постановка проблеми в загальному виді.

Сучасне публічне управління відбувається в результаті складної комунікативної взаємодії різноманітних управлінських організацій, громадянських груп, соціуму. Але сучасні процеси формування інформаційного суспільства актуалізують новий формат взаємодії із владою, ключовим базисом якого стають демократичні принципи управління життєдіяльністю суспільства. Це зумовлено децентралізацією та демонополізацією державної влади шляхом станов-

лення публічного управління як комплексної системи. Комунікаційний процес нерозривно пов'язаний із забезпеченням інформаційного простору, адже органи публічної влади, а саме органи державної влади й органи місцевого самоврядування, мають взаємодіяти із громадянським суспільством стосовно ключової ідеї та стратегії сталого розвитку країни, а також державних пріоритетів. Отже, сучасний етап розвитку економіки загострює важливість поліпшення комунікативної взаємодії органів

публічного управління, а місце комунікативної стратегії тільки посилюється в їхній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Підґрунтям розвитку теорії комунікативної взаємодії є фундаментальні праці із проблем політичної комунікації, що з'явилися в кінці 1940-х – на початку 1950-х рр. Засновниками нового напрямку виступили представники двох американських наукових шкіл: прихильники використання кібернетики в аналізі соціальних систем (К. Дейч став ініціатором розроблення моделей політичної комунікації) і прихильники структурно-функціонального підходу до вивчення явищ політичного життя (Г. Алмонд, Дж. Коулмен та інші). Послідовний розвиток теорії міжособистісних, культурних, соціальних, політичних, масових комунікацій отримали у працях багатьох відомих учених: Х. Арендт, Ж. Дюрана, Ж.М. Коттре, П. Лазарсфельда, М. Маклюена, Р. Мертона, Н. Лумана, Т. Парсонса, Ю. Хабермаса, Т. Шибутані, А. Шюца й інших. Особливе місце в цьому ряду належить дослідженням Ю. Хабермаса з теорії комунікативної взаємодії, що дав трактування такої дії як мегатипу всіх видів соціальної дії, а також висновки Н. Лумана про залежність поняття суспільства від поняття комунікації. Питання комунікацій в публічному управлінні активно досліджуються відомими науковцями, серед яких А. Букач [3], В. Гошовська [1], Д. Дзвінчук [2], Н. Драгомирецька [3], К. Кандагура [3], В. Клочан [4], О. Рачинська [5], Є. Романенко [6], Є. Твердохлебов [7], С. Тищенко [4], О. Шибаніна [4] й інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Але дотепер залишається чимало дискусійних моментів та невирішених теоретико-прикладних проблем, що пов'язані з обґрунтування доцільних форм і методів комунікативної взаємодії для налагодження та забезпечення ефективності територіальних громад.

Мета статті – розроблення концептуальної моделі комунікативної взаємодії органів публічного управління.

Виклад основного матеріалу. Комунікації в системі влади відображають об'єктивний розклад суспільно-політичних сил у країні і суспільстві. Наявна інформація в каналах зворотного зв'язку з населенням, моніторинг суспільних настроїв і соціально-економічної ситуації є певними комунікативними формами, застосування яких створює передумови до конкретних дій у напрямі коригування програм розвитку на різних рівнях державної системи управління.

Головним інструментом комунікативної взаємодії органів публічного управління є діалог із суспільством, громадою.

Так, учений Є. Романенко зазначає, що комунікативна взаємодія є важливим елементом побудови діалогу, зокрема й поширення в суспільстві певної інформації. Вона спрямована на убезпечення та дотримання прав і свобод громадян [6]. У цьому контексті потрібно дотримуватися певних рекомендацій, серед яких:

1) зрозумілість інформації, яку потрібно донести до людей. Дії влади мають бути логічними, а пояснення – зрозумілими. Варто зауважити, що інформувати – це говорити й пояснювати, а комунікувати – це отримувати зворотний зв'язок;

2) взаємодія із засобами масової інформації, потрібно налагодити контакт із журналістами, бути чесним та відкритим;

3) правильна реакція на критику, яку можна сприймати як важливий ресурс для налагодження роботи;

4) використання соціальних мереж дозволить ефективно комунікувати з небайдужими людьми. Використання сучасних інструментів, а саме сторітелінгу, сприятиме тільки налагодженню комунікації, адже являє собою можливість у незвичному форматі розповісти про себе, роботу, мешканців громади.

У роботі запропоновано концептуальну модель комунікативної взаємодії на рівні «державна влада – громадянське суспільство» (рис. 1).

У запропонованій моделі проведено поділ за термінами впливу й очікуваним ефектом: довгостроковий (стратегічний ефект), середньостроковий (накопичувальний ефект), короткостроковий (разовий ефект). У результаті системно можна розподілити комунікативні елементи з типовими функціями взаємодії структур влади і суспільства, діалоговими формами спілкування, договірному партнерстві, користування якими забезпечує певний зустрічний контроль і рівновагу інтересів у системі владних відносин держави і громадянських сил.

У рамках довгострокового впливу кожен з інститутів громадянського суспільства забезпечує обмін інформацією, налагоджує контакт із профільними державними органами. Водночас організація системи формування громадської думки відбувається в позитивному та конструктивному ключі. Ухвалення законів легітимними органами та включення регулятивних норм у практику взаємодії мають також стратегічний ефект.

Середньостроковий вплив має ініціювання референдумів з актуальних проблем дня, парламентські рішення у відповідь на звернення громадськості.



Рис. 1. Концептуальна модель комунікативної взаємодії на рівні «державна влада – громадянське суспільство»

Створення необхідних оргструктур, залучення цільових коштів, забезпечення ефективного контролю за результатом зусиль – усе це актуалізується в рамках короткострокового впливу.

У процесі реалізації влади на всіх рівнях в центрі уваги залишаються законодавчі ініціативи громадськості та системний контроль за державним і місцевим управлінням.

Варто зазначити, що важливим інформаційним інструментом системи комунікативної взаємодії виступає соціальна реклама як проєкція на комунікативний процес формування образу влади і її суспільно корисної діяльності. Із проведеного аналізу стає цілком очевидним,

що в органах державної влади недооцінюється вплив соціальної реклами на роз'яснення населенню ухвалених соціальних програм, створення позитивного образу влади в народі. Але варто розуміти, що відкрита рекламна артикуляція намірів влади підвищує і її власну відповідальність за оголошені дії, і довіру населення до налаштованої на діалог із нею адміністративно-політичної системи.

У цих умовах особливе місце посідають різні форми фіксації суспільних настроїв і соціальних очікувань, а саме соціологічні дослідження за допомогою моніторингу динаміки ставлення населення до влади. Аналіз даних підтвердив наявність кореляції між показни-

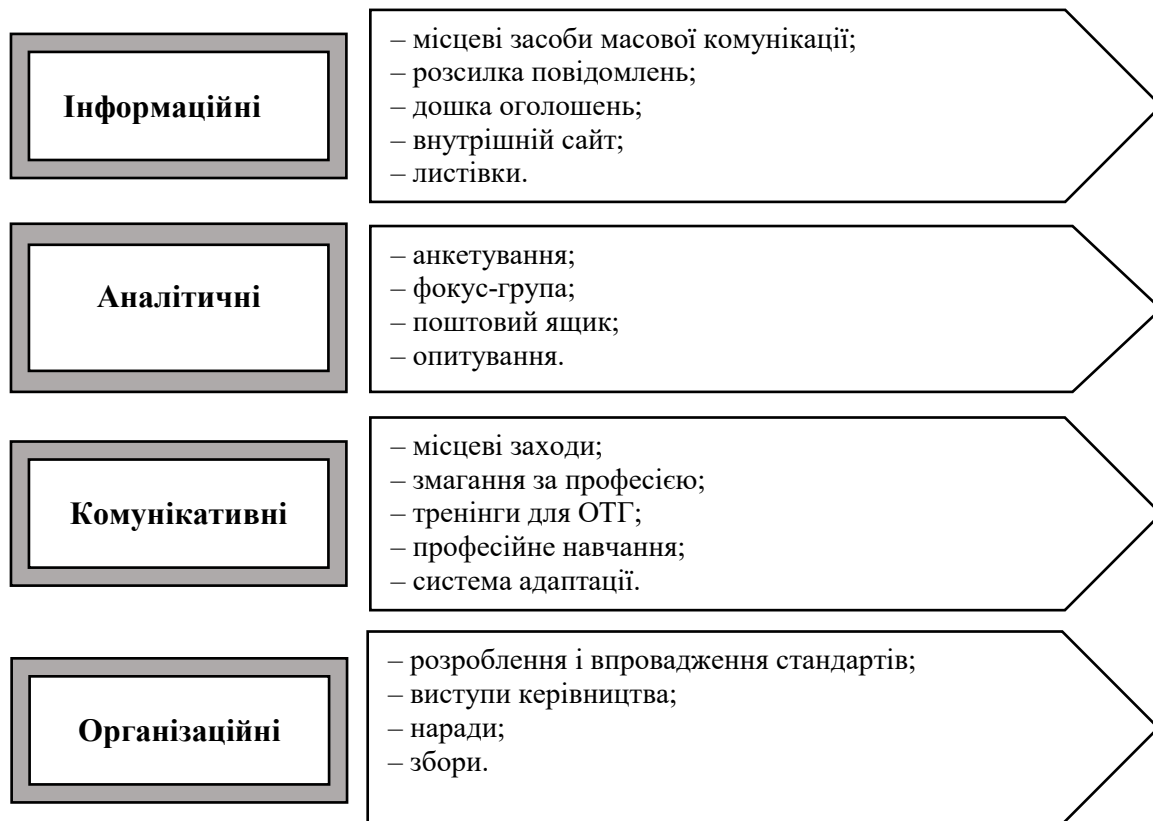


Рис. 2. Інструменти побудови та підвищення ефективності системи комунікативної взаємодії

ками інформованості населення про діяльність місцевої влади й оцінками цієї діяльності за рівнем задоволеності громадян.

Отже, усі основні сучасні інструменти побудови та підвищення ефективності системи комунікативної взаємодії можна розділити на чотири види (рис. 2), серед яких інформаційні, аналітичні, комунікативні, організаційні.

Інструменти та канали комунікації натеper є головними механізмами оперативного повідомлення. Так, наприклад, канали комунікації територіальних громад – це інформаційні ресурси (власні внутрішні або зовнішні), які використовує територіальна громада для взаємодії із цільовими аудиторіями згідно з комунікаційною стратегією з метою реалізації Стратегії розвитку громади.

Комунікативні інструменти територіальних громад – способи, за допомогою яких громада взаємодіє із суспільством через заходи, ініціативи, проекти тощо. Так, важливе розроблення візуальних рекламно-інформаційних матеріалів, серед яких різноманітні постери на інформаційних стендах у громадських місцях; рекламні білборди на території громади; інформація для соціальних мереж; цікаві конкурси, квести, розважальні заходи для додаткового заохочення участі молоді та сімейної

авдиторії; екологічні акції; розвиток культурно-інформаційного центру, де можна отримати підтримку тощо.

Варто зазначити, що якісне застосування згаданих інструментів дозволить створити атмосферу підтримки, взаєморозуміння і взаємодопомоги в публічному управлінні. Окрім цього, це сприятиме подоланню основних перешкод, зумовлених незадовільним рівнем комунікації.

Висновки. Отже, у роботі представлена концептуальна модель комунікативної взаємодії на рівні «державна влада – громадянське суспільство», яка, на відміну від наявних, передбачає поділ за термінами впливу й очікуваним ефектом, як-от: довгостроковий (стратегічний ефект), середньостроковий (накопичувальний ефект), короткостроковий (разовий ефект). Визначено, що відносини на рівні публічного управління формуються у процесі комунікативної взаємодії всіх учасників. Забезпечення ефективної комунікативної взаємодії є надзвичайно важливим у контексті підтримки конструктивного позитивного клімату в суспільстві. Тому врахування концептуальної моделі комунікативної взаємодії на рівні «державна влада – громадянське суспільство» є підґрунтям для обґрунтування комунікативної стратегії органів публічного управління.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гошовська В. Комунікації в публічному управлінні: аспекти організаційної культури та ділового спілкування. Київ : К.І.С., 2016, 130 с.
2. Дзвінчук Д. Комунікативна політика органів місцевого самоврядування. Івано-Франківськ, 2016, 129 с.
3. Драгомирецька Н., Кандагура К., Букач А. Комунікативна діяльність в державному управлінні. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017. 180 с.
4. Комунікації в публічному адмініструванні : конспект лекцій / О. Шибаніна та ін. Миколаїв : МНАУ, 2018. 200 с.
5. Рачинська О. Формування моделі комунікативної взаємодії у сфері публічного управління. *Державно-управлінські студії*. 2018. № 5 (7).
6. Романенко Є. Комунікативна взаємодія органів державної влади та громадськості: сутність та особливості налагодження. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 2. С. 190–201.
7. Твердохлебов Є. Теоретичні засади дослідження комунікативної взаємодії в публічному управлінні. Теорія та практика державного управління. 2014. Вип. 2. С. 82–91.
8. Хлебнікова А. Комунікативний менеджмент як найважливіший компонент державного управління в умовах глобалізації: теоретико-методологічний контекст. *Державне будівництво*. 2013. № 1.
9. Шарков Ф. Основы теории коммуникации. Москва, 2002. 345 с.